

PENGURUSAN KOKURIKULUM DAN HUBUNGANNYA
DENGAN TAHAP PENGLIBATAN PELAJAR
DALAM AKTIVITI KOKURIKULUM

KUNG TEIK SENG

KERTAS PROJEK SARJANA YANG DIKEMUKAKAN KEPADA UUM
COLLEGE OF ARTS AND SCIENCES, UNIVERSITI UTARA
MALAYSIA SEBAGAI SEBAHAGIAN DARIPADA
KEPERLUAN UNTUK IJAZAH SARJANA SAINS
(PENGURUSAN PENDIDIKAN)

UNIVERSITI UTARA MALAYSIA
2010

PENGAKUAN

Saya akui karya ini adalah hasil kerja saya sendiri kecuali nukilan dan ringkasan yang tiap-tiap satunya telah saya jelaskan sumbernya.

08 Mei 2010

KUNG TEIK SENG
S 89671

**Bidang Pengajian Pendidikan
UUM College of Arts and Sciences
(Universiti Utara Malaysia)**

**PERAKUAN PROJEK SARJANA
(Certification of Masters Project)**

Saya yang bertandatangan di bawah, memperakukan bahawa
(I, the undersigned, certify that)

KUNG TEIK SENG (NO. MATRIK : 89671)

Calon untuk Ijazah **Sarjana Sains (Pengurusan Pendidikan)**
(candidate for the degree of)

telah mengemukakan kertas projek yang bertajuk
(has presented his/her project paper of the following title)

PENGURUSAN KOKURIKULUM DAN HUBUNGANNYA DENGAN TAHAP

PENGLIBATAN PELAJAR DALAM AKTIVITI KOKURIKULUM.

seperti yang tercatat di muka surat tajuk dan kulit kertas projek boleh diterima dari segi bentuk serta kandungan dan meliputi bidang ilmu dengan memuaskan.
(as it appears on the title page and front cover of project paper is acceptable in form and content and that a satisfactory knowledge of the field is covered by the project paper)

Nama Penyelia : **Dr. Mohd. Nor Jaafar**
(Name of Supervisor)

Tandatangan :
(Signature)

Tarikh : **8 Mei 2010**
(Date)

KEBENARAN MENGGUNA

Kertas projek ini adalah sebagai sebahagian daripada syarat untuk memenuhi pengajian peringkat Sarjana Sains (Pengurusan Pendidikan) di Universiti Utara Malaysia (UUM). Saya bersetuju memberi keizinan kepada pihak Perpustakaan Sultanah Bahiyah menggunakan kertas projek ini untuk tujuan rujukan dan penyelidikan. Saya juga bersetuju memberi kebenaran untuk menyalin kertas projek ini, sama ada secara keseluruhan atau sebahagian daripadanya untuk tujuan akademik. Keizinan untuk mendapat kebenaran bagi menyalin kertas projek ini juga perlu diminta daripada penyelia saya ataupun Dekan *College of Arts and Sciences*. Segala bentuk kegiatan menyalin, menerbit, menyunting dan menggunakan keseluruhan atau sebahagian dari kertas projek ini untuk tujuan mendapat keuntungan sama ada berbentuk kewangan atau material tidak dibenarkan sama sekali. Permohonan untuk mendapatkan kebenaran menyalin, menerbit, menyunting dan menggunakan kertas projek ini boleh diajukan kepada :

**Dekan *College of Arts and Sciences*,
Universiti Utara Malaysia,
06010 Sintok, Jitra,
Kedah Darul Aman.**

PENGHARGAAN

Saya ingin merakamkan penghargaan yang tulus ikhlas khas kepada Dr Mohd Nor Bin Jaafar selaku penyelia kajian di atas bimbingan, nasihat, tunjuk ajar dan dorongan sehingga kajian ini dapat disiapkan.

Penghargaan juga ditujukan kepada pensyarah-pensyarah *College of Arts and Sciences* atas ilmu yang amat berguna untuk menyiapkan kertas projek ini. Saya juga berterima kasih kepada rakan-rakan yang sudi menterjemah, memeriksa dan membetulkan kesalahan dalam kertas projek ini, terutamanya Pn. Anita Bt. Othman dan Pn. Kung Hong Lian.

Penghargaan dan terima kasih juga diucapkan kepada semua pengetua dan guru-guru sekolah menengah yang terlibat atas sokongan dan kerjasama sehingga kajian ini berjaya disiapkan.

Saya juga ingin mengucapkan jutaan terima kasih kepada ibu bapa, ibu dan bapa mertua yang sentiasa memberi sokongan moral kepada saya. Akhir sekali, saya ingin mengucapkan terima kasih kepada isteri saya, Lim Wan Sian, dan anak-anak kesayangan saya, Yu Heng, Yu Han dan Yu Hui yang sentiasa memberi kerjasama, galakan dan sokongan moral kepada saya.

ABSTRAK

Penyelidikan dan pembangunan dalam bidang pengurusan kokurikulum di peringkat sekolah adalah penting dalam usaha memajukan lagi mutu pendidikan di Malaysia. Kajian ini bertujuan untuk mengenal pasti tahap amalan pengurusan kokurikulum dalam fungsi merancang, mengelola, memimpin, dan mengawal yang dilaksanakan oleh pengurus kokurikulum iaitu pengetua sekolah. Selain itu, kajian ini juga bertujuan mengenal pasti tahap hubungan antara peranan pengetua sebagai pengurus kokurikulum dengan tahap penglibatan pelajar dalam aktiviti kokurikulum sekolah menengah kebangsaan di negeri Perlis. Tahap hubungan antara peranan guru penasihat dan Dasar Markah Kokurikulum 10% Kemasukan Ke IPTA dengan tahap penglibatan pelajar dalam aktiviti kokurikulum sekolah juga dinilai. Kajian ini menggunakan satu set soal selidik untuk mengesan sistem pengurusan kokurikulum yang diamalkan. Soal selidik telah diuji terlebih dahulu untuk memastikan kebolehpercayaan dan kesahan dengan mengadakan satu kajian rintis dan kemudian dianalisis dengan menggunakan "*Alpha Cronbach*" dan mendapati nilai Alpha adalah 0.926. Responden yang terlibat sebagai sampel berjumlah 310 orang guru dari 11 buah sekolah menengah di negeri Perlis. Penganalisan data untuk kajian ini dilakukan dengan menggunakan *Statistical Package For The Social Sciences* (SPSS) 12.0 untuk menentukan hubungan antara pembolehubah-pembolehubah, ujian korelasi Pearson (r) telah dijalankan. Pekali korelasi digunakan bagi menunjukkan hubungan antara pembolehubah bebas dengan pembolehubah bersandar. Berdasarkan persepsi responden, dapatan kajian menunjukkan bahawa peranan pengetua dalam fungsi merancang, fungsi mengelola, dan fungsi memimpin berada pada tahap tinggi. Walau bagaimanapun, persepsi responden terhadap fungsi mengawal yang dimainkan oleh pengetua berada pada tahap sederhana sahaja. Hasil kajian juga menunjukkan bahawa terdapat hubungan yang tinggi antara peranan pengetua sebagai pengurus kokurikulum dengan tahap penglibatan pelajar dalam aktiviti kokurikulum. Selain itu, kajian juga membuktikan bahawa terdapat hubungan yang tinggi antara peranan guru penasihat dengan tahap penglibatan pelajar dalam aktiviti kokurikulum. Walau bagaimanapun, hubungan antara Dasar Markah Kokurikulum 10% Kemasukan Ke IPTA dengan tahap penglibatan pelajar dalam aktiviti kokurikulum berada pada tahap sederhana sahaja.

CO-CURRICULAR ADMINISTRATION AND ITS RELATIONSHIP WITH STUDENTS' LEVEL OF INVOLVEMENT IN CO-CURRICULAR ACTIVITIES

ABSTRACT

Research and development in the area of co-curricular administrator at school level is important in order to improve the quality of education in Malaysia. This study aims to identify the level of co-curricular administration in terms of its planning, organizing, leading, and control administered by the principal of the school. In addition, this study also aims to identify the relationship between the principal role as the administrator of co-curricular activities and the students' level of involvement in co-curricular activities in the schools of Perlis. The relationship of teacher as the adviser of co-curricular activities and The Policy Of Co-curricular Marks (10%) Of Admission to Universities and the students' level of participation in school co-curricular activities are also evaluated. This study employed a questionnaire to identify the co-curricular administration practiced in the school. A pilot study was conducted in order to ensure the reliability and validity of the questionnaires and was analysed through "Cronbach Alpha". The value was 0.926. The population of this study were 310 teachers from 11 secondary schools in Perlis. Data from the questionnaires was analysed through SPSS 12.0 (Statistical Package For The Social Sciences). In order to determine the relationship between the variables, Pearson Correlation test (r) was also conducted in order to illustrate the relationship between the independent variables with the dependent variable. Based on the respondents' perception, the study showed that the principal role in planning, operating and leading was working at a high level. However, the respondents' perception towards the controlling function held by the principal was at a moderate level. The study showed that there is a high relationship between the principal role as the administrator of co-curricular activities and the students' level of involvement in the co-curricular activities. In addition, the study also showed that there is high relationship between the teacher as the adviser of co-curricular activities and the students' level of involvement in the co-curricular activities. However, the relationship between The Policy Of Co-curricular Marks (10%) Of Admission to Universities and the students' level of involvement in the co-curricular activities was at a moderate level only.

KANDUNGAN

	Halaman
KEBENARAN MENGGUNA	i
PENGHARGAAN	ii
ABSTRAK	iii
ABSTRACT	iv
KANDUNGAN	v
SENARAI JADUAL	x
SENARAI RAJAH	xii
 BAB I PENGENALAN	
1.1 Pendahuluan	1
1.2 Pernyataan Masalah	3
1.3 Objektif Kajian	7
1.4 Soalan Kajian	8
1.5 Hipotesis Kajian	9
1.6 Kerangka Kajian	10
1.7 Kepentingan Kajian	11
1.8 Batasan Kajian	12
1.9 Definisi Operasional	13
1.9.1 Pengurusan Kokurikulum	13
1.9.2 Tahap Penglibatan	15
1.9.3 Aktiviti Kokurikulum	16
1.10 Rumusan	18

BAB II TINJAUAN LITERATUR

2.1	Pendahuluan	19
2.2	Konsep	19
2.2.1	Pengurusan	19
2.2.2	Kokurikulum Sekolah	27
2.2.3	Matlamat Kokurikulum	30
2.2.4	Kepentingan Aktiviti Kokurikulum	31
2.2.5	Struktur Organisasi Pengurusan Kokurikulum Sekolah	32
2.2.6	Pengetua Sebagai Pengurus Kokurikulum	33
2.2.7	Tanggungjawab Jawatankuasa Pengurusan Kokurikulum Sekolah	37
2.2.8	Tanggungjawab Penolong Kanan Kokurikulum	38
2.2.9	Tanggungjawab Setiausaha Kokurikulum	39
2.2.10	Tanggungjawab Setiausaha Sukan	40
2.2.11	Tanggungjawab Penyelaras Persatuan / Kelab / Badan Beruniform	41
2.2.12	Tanggungjawab Guru Penasihat / Pemimpin	42
2.2.13	Tanggungjawab Guru Kelab Permainan Dan Rumah Sukan	44
2.3	Kajian-Kajian Bahan Berkaitan	45
2.4	Rumusan	49

BAB III KAEDAH KAJIAN

3.1	Pendahuluan	50
3.2	Reka Bentuk Kajian	50
3.3	Populasi Kajian	52
3.4	Persampelan Kajian	54

3.5	Instrumen Kajian	56
3.6	Prosedur Kajian	59
3.7	Kaedah Pengumpulan Data	60
3.8	Kaedah Penganalisan Data	61
3.9	Kajian Rintis	63
3.10	Rumusan	65

BAB IV KEPUTUSAN KAJIAN

4.1	Pendahuluan	66
4.2	Latar Belakang Responden	66
4.3	Respon Terhadap Pembolehubah Pengurusan Kokurikulum dan Tahap Penglibatan Pelajar	70
4.3.1	Analisis Pembolehubah Merancang	70
4.3.2	Analisis Pembolehubah Mengelola	71
4.3.3	Analisis Pembolehubah Memimpin	72
4.3.4	Analisis Pembolehubah Mengawal	73
4.3.5	Analisis Pembolehubah Peranan Guru Penasihat	74
4.3.6	Analisis Pembolehubah Dasar Markah Kokurikulum 10%	75
4.3.7	Analisis Pembolehubah Interaksi Psikologi	76
4.3.8	Analisis Pembolehubah Interaksi Fizikal	77
4.3.9	Analisis Pembolehubah Tahap Penglibatan Pelajar	78
4.4	Tahap Amalan Pengurusan Kokurikulum Yang Sebenarnya Dimainkan Oleh Pengetua	78
4.5	Analisis Inferensi Korelasi	80
4.5.1	Hubungan Di Antara Peranan Pengetua Sebagai Pengurus Kokurikulum Dengan Tahap Penglibatan Pelajar Dalam Aktiviti Kokurikulum	80

4.5.2	Hubungan Di Antara Peranan Guru Penasihat Dengan Tahap Penglibatan Pelajar Dalam Aktiviti Kokurikulum	82
4.5.3	Hubungan Di Antara Dasar Markah Kokurikulum 10% Kemasukan Ke IPTA Dengan Tahap Penglibatan Pelajar Dalam Aktiviti Kokurikulum	83
4.6	Rumusan	84
BAB V PERBINCANGAN DAN KESIMPULAN		
5.1	Pendahuluan	86
5.2	Ringkasan Kajian	86
5.3	Dapatan Kajian dan Perbincangan	87
5.3.1	Tahap Amalan Pengurusan Kokurikulum Yang Sebenarnya Dimainkan Oleh Pengetua	87
5.3.2	Hubungan Di Antara Peranan Pengetua Sebagai Pengurus Kokurikulum Dengan Tahap Penglibatan Pelajar Dalam Aktiviti Kokurikulum	89
5.3.3	Hubungan Di Antara Peranan Guru Penasihat Dengan Tahap Penglibatan Pelajar Dalam Aktiviti Kokurikulum	89
5.3.4	Hubungan Di Antara Dasar Markah Kokurikulum 10% Kemasukan Ke IPTA Dengan Tahap Penglibatan Pelajar Dalam Aktiviti Kokurikulum	91
5.3.5	Tahap Penglibatan Pelajar Dalam Aktiviti Kokurikulum Sekolah	92
5.4	Implikasi Dapatan Kajian	92
5.5	Cadangan Kajian Masa Hadapan	94
5.5.1	Cadangan Tindakan	95
5.5.2	Cadangan Lanjutan	96
5.6	Kesimpulan	99

RUJUKAN		100
LAMPIRAN A:	SOAL SELIDIK KAJIAN	103
LAMPIRAN B:	SURAT KEBENARAN KEMENTERIAN, PELAJARAN MALAYSIA	112
LAMPIRAN C:	SURAT KEBENARAN JABATAN PELAJARAN NEGERI PERLIS	113
LAMPIRAN D:	UJIAN KEBOLEHPERCAYAAN KAJIAN RINTIS	114
LAMPIRAN E:	UJIAN KEBOLEHPERCAYAAN KAJIAN SEBENAR	118
LAMPIRAN F:	PROFIL GURU	121
LAMPIRAN G:	TABURAN MIN DAN SISIHAN PIAWAI BAGI SETIAP ITEM	124
LAMPIRAN H:	UJIAN KORELASI PEARSON ANTARA PENGURUSAN KOKURIKULUM DENGAN TAHAP PENGLIBATAN PELAJAR DALAM AKTIVITI KOKURIKULUM	126

SENARAI JADUAL

Jadual	Perkara	Halaman
3.2	Maklumat Bilangan Guru Tetap Berkaitan Dengan Populasi Kajian	53
3.3	Panduan Anggaran Bilangan Sampel Berdasarkan Jumlah Populasi	54
3.4	Agihan Bilangan Sampel Kajian Berdasarkan Jawatan	55
3.5	Agihan Item Berdasarkan Jenis Pembolehubah	57
3.6	Kaedah Penganalisisan Data	62
3.7	Jadual Markat Persepsi Purata	62
3.8	Anggaran Kekuatan Perhubungan Antara Dua Pembolehubah	63
4.1	Taburan Bilangan Dan Peratusan Responden Mengikut Jantina	67
4.2	Taburan Bilangan Dan Peratusan Responden Mengikut Umur	67
4.3	Taburan Bilangan Dan Peratusan Responden Mengikut Bangsa	68
4.4	Taburan Bilangan Dan Peratusan Responden Mengikut Pengalaman Menjalankan Tugas Kokurikulum	68
4.5	Taburan Bilangan Dan Peratusan Responden Mengikut Jawatan Dalam Kokurikulum	69
4.6	Taburan Bilangan Dan Peratusan Responden Mengikut Sekoah	69
4.7	Jadual Markat Persepsi Purata	70
4.8	Taburan Min Dan Sisihan Piawai Berdasarkan Pembolehubah Merancang	71
4.9	Taburan Min Dan Sisihan Piawai Berdasarkan Pembolehubah Mengelola	72
4.10	Taburan Min Dan Sisihan Piawai Berdasarkan Pembolehubah Memimpin	72
4.11	Taburan Min Dan Sisihan Piawai Berdasarkan Pembolehubah Mengawal	73
4.12	Taburan Min Dan Sisihan Piawai Berdasarkan Pembolehubah Peranan Guru Penasihat	75

Jadual	Perkara	Halaman
4.13	Taburan Min Dan Sisihan Piawai Berdasarkan Pembolehubah Dasar Markah Kokurikulum 10%	75
4.14	Taburan Min Dan Sisihan Piawai Berdasarkan Pembolehubah Interaksi Psikologi	76
4.15	Taburan Min Dan Sisihan Piawai Berdasarkan Pembolehubah Interaksi Fizikal	77
4.16	Taburan Min Dan Sisihan Piawai Berdasarkan Pembolehubah Tahap Penglibatan Pelajar	78
4.17	Amalan Pengurusan Kokurikulum Yang Sebenarnya Dimainkan Oleh Pengetua Sebagai Pengurus Kokurikulum	79
4.18	Anggaran Kekuatan Perhubungan Antara Dua Pembolehubah	80
4.19	Analisis Korelasi Hubungan Antara Peranan Pengetua Sebagai Pengurus Kokurikulum Dengan Tahap Penglibatan Pelajar Dalam Aktiviti Kokurikulum	81
4.20	Analisis Korelasi Hubungan Antara Peranan Guru Penasihat Dengan Tahap Penglibatan Pelajar Dalam Aktiviti Kokurikulum	82
4.21	Analisis Korelasi Hubungan Antara Dasar Markah Kokurikulum 10% Kemasukan Ke IPTA Dengan Tahap Penglibatan Pelajar Dalam Aktiviti Kokurikulum	83

SENARAI RAJAH

Rajah	Perkara	Halaman
1.1	Kerangka Model Kajian – Pengurusan Kokurikulum Dan Hubungannya Dengan Tahap Penglibatan Pelajar Dalam Aktiviti Kokurikulum	10
2.1	Struktur Organisasi Pengurusan Kokurikulum Sekolah	33
3.1	Reka Bentuk Kajian	51

BAB I

PENGENALAN

1.1 Pendahuluan

Kokurikulum merupakan suatu aktiviti dan pengalaman pendidikan yang dilaksanakan di luar bilik darjah. Kementerian Pelajaran Malaysia (1989), menyatakan gerak kerja kokurikulum adalah gerak kerja yang bercorak pendidikan dan menyediakan pengalaman-pengalaman pembelajaran. Gerak kerja kokurikulum boleh dijalankan di dalam atau di luar bilik darjah seperti bidang badan beruniform, bidang persatuan atau kelab dan bidang sukan atau permainan.

Menurut Abd. Alim Abdul Rahim (1995), aktiviti kokurikulum merupakan kesinambungan dan pengukuhan kepada program atau aktiviti pembelajaran di bilik darjah atau kurikulum. Kegiatan kokurikulum sesungguhnya penting untuk membantu melengkapi dan memperkukuhkan proses pembelajaran di dalam bilik darjah, di samping itu ianya dapat menunjukkan perubahan tingkah laku dan banyak mempengaruhi sahsiah murid. Justeru itu, Kementerian Pelajaran telah mewajibkan semua sekolah melaksanakan aktiviti kokurikulum dan setiap pelajar pula ditegaskan untuk melibatkan diri dalam setiap aktiviti yang telah diprogramkan.

The contents of
the thesis is for
internal user
only

RUJUKAN

- Ab. Aziz Yusof (2003). *Gelagat Organisasi: Teori, Isu dan Aplikasi*. Petaling Jaya: Prentice Hall Pearson Malaysia Sdn.Bhd.
- Abd. Alim Abdul Rahim (1995). *Pengurusan Kokurikulum*. Shah Alam: Penerbit Fajar Bakti.
- Abu Bakar Bin Mohd. Husain (2007). *Kedudukan Kokurikulum Di Sekolah: Persepsi Guru Dan Pelajar*. Kertas Projek. Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Alias Baba (1977). *Statistik Penyelidikan Dalam Pendidikan Dan Sains Sosial*. Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Azizah Nordin (1991). *Kokurikulum dan Sumbangannya Terhadap Perkembangan Diri Individu Secara Menyeluruh*. Jurnal Pendidikan Guru.
- Baker, T. L. (1994). *Doing Social Research*. 2nd Edition. New York: Mc Graw-Hill Inc.
- Buku Panduan Pengurusan Gerak Kerja Ko-kurikulum Sekolah Menengah (1985). Bahagian Sekolah-Sekolah Kementerian Pelajaran Malaysia.
- Buku Panduan Pengurusan Profesional Sekolah Menengah (1993). Jemaah Nazir Sekolah Persekutuan.
- Cates, W.M. (1983). *A Practical Guide To Educational Research*. New Jersey: Prentice Hall Inc.
- Coleman, J.S (1961). *The Adoloscent Society*. New York: Free Press.
- Draf, R.L. (1997). *Management*. (4th ed). Orlando: The Dryden Press.
- Griffin, R.W. (1993). *Management*. (4th ed). Boston: Houghton Mifflin Company.
- Hamzah Rahman Soriati (1996). *Pendidikan Kepimpinan*. Jurnal Guru. 8: 525-530

Hussein Mahmood (1997). *Kepimpinan dan Keberkesanan Sekolah*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

Kamus Dewan (2002). Edisi Baru. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

Kementerian Pendidikan Malaysia (1979). *Laporan Jawatankuasa Mengkaji Dasar Pelajaran*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

Kementerian Pendidikan Malaysia (1987). *Falsafah Pendidikan Negara*. Kuala Lumpur: Pusat Perkembangan Kurikulum.

Kementerian Pelajaran Malaysia (2007). *Buku Panduan Pengurusan Kokurikulum Sekolah Rendah Dan Menengah*. Kuala Lumpur: Bahagian Sekolah.

Kementerian Pelajaran Malaysia (2007). *Buku Panduan Penilaian Aktiviti Kokurikulum Sekolah Menengah*. Kuala Lumpur: Bahagian Sekolah.

Kementerian Pelajaran Malaysia (2009). *Buku Panduan Pengurusan Kokurikulum*. Kuala Lumpur: Bahagian Sekolah.

Konvensyen PIPP Kedua (2008). *Memperkasa Sekolah Kebangsaan: Isu dan Cabaran*. Dicapai pada 03 Mac 2009.

Laporan Jawatankuasa Kabinet (1979). *Mengkaji Pelaksanaan Dasar Pelaksanaan*. Kementerian Pelajaran Malaysia. Kuala Lumpur.

Mashitah Hj. Ghazali (1994). *Kegiatan Kokurikulum Di sekolah Membantu Membina Daya Kepimpinan Di Kalangan Pelajar Menengah Atas Kolej Sultan Abdul Hamid*. Tesis Sarjana. Jitra: Universiti Utara Malaysia.

Mohd. Jaafar Bin Abdul Karim (1988). *Pengurusan Sekolah*. Petaling Jaya: Maju Enterprise.

Mohd. Jaflus Bahari (2008). *Faktor-Faktor Yang Menghalang Penglibatan Pelajar Dalam Kegiatan Kokurikulum Sukan Di Kalangan Pelajar Sekolah Menengah Kebangsaan Daedah Seremban*. Maktab Perguruan Islam.

- Mohd. Majid Konting (1998). *Kaedah Penyelidikan Pendidikan*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Mohd. Najib Abdul Ghafar (2003). *Reka Bentuk Tinjauan Soal Selidik Pendidikan*. Skudai: Universiti Teknologi Malaysia.
- Mohd. Najib Abdul Ghafar (2007). *Intervensi Pembangunan Organisasi Pendidikan*. Skudai: Universiti Teknologi Malaysia.
- Mohd. Nordin Hj. Mohd. Nasir (1986). *Kegiatan Kokurikulum Di Sekolah Membantu Menyemai Dan Menyuburkan Daya Kepimpinan Di kalangan Pelajar: Satu Kajian Kes Di SMK Raja Muda, Kuala Kangsar, Perak*. Kajian Ilmiah. Kuala Lumpur: Maktab Perguruan Ilmu Khas.
- Mohd. Sofian Omar Fauzee, Aminuddin Yusof, Borhan Yusof (2002). *Kokurikulum: Peranan dan Implikasi*. Kuala Lumpur: Sanon Printing.
- Nor Azah Bt. Azman (2007). *Peranan Pengetua Sebagai Pengurus Kokurikulum Di Sekolah Menengah Daerah Mersing*. Tesis Sarjana. Muar: Universiti Teknologi Malaysia.
- Omardin Ashaari (1996). *Pengurusan Sekolah*. Kuala Lumpur : Utusan Publication & Distributors Sdn. Bhd.
- Omardin Ashaari (1999). *Pengurusan Persatuan . Suatu Panduan Lengkap*. Kuala Lumpur : Utusan Publications & Distributors Sdn. Bhd.
- Siti Hajar Bt. Ismail (2001). *Satu Kajian Mengenai Hubungan Pengurusan Dengan Pencapaian Dalam Bidang Kokurikulum*. Tesis Sarjana. Sintok: Universiti Utara Malaysia.
- Wee Eng Hoe (1996). *Gerak Kerja Kokurikulum (Sukan)*. Shah Alam: Penerbitan Fajar Bakti.
- Wong Huey Ling (2007). *Tahap Penglibatan Pelajar Di Sekolah Menengah Dalam Aktiviti Kokurikulum Dan Hubungannya Dengan Pembentukan Daya Kepimpinan*. Tesis Sarjana. Universiti Teknologi Malaysia.